

Meşgalelerden Uzaklaşılmalı

Namaza duracak insanın önce abdest kostümünü giyinmesi gerektiği gibi, kalbini ibadetin ruhundan uzaklaştırabilecek bütün meşgalelerden de âzâde olması icap eder. Onun içindir ki insanın tuvalet ihtiyacına sıkıştığı bir durumda namaza durması çirkin görülmüştür. İnsan, evvela atması gerekli olan şeyleri atmalı, ibadet turnikesine sadece ibadet duygusuyla girmeli ve kendisini meşgul edebilecek bütün menfi tesirlerden kurtularak namaza öyle durmalıdır. Zaten fıkıh kitaplarında bu mesele ele alınırken hüküm, kalbin meşgul olup olmamasına bağlanmış ve şayet insan tuvalete gitme ihtiyacı içinde ise onun namaza durması mekruh sayılmıştır. Çünkü kalb ve zihin bir işle meşgulken insan diğer bir işe konsantre olamaz. Zihni bir ihtiyaca yoğunlaşan insanın ikinci bir meseleye himmetini yoğunlaştırması çok zor, hatta imkânsızdır. Dolayısıyla böyle bir ihtiyaçla meşgul olan kimsenin namazı şuurluca kılması, onun hakkını vermesi ve ibadetini derince duyması mümkün değildir.

Dahası öyle bir vaziyette namaza durmada, namaza hakaret de söz konusudur. Zira o, hemen geçirtiliverilecek kadar basit bir iş değildir. Namaz, hemen aradan çıkarıliverilsin diye değil, hem o ânı nurlandırın hem de bütün hayatı aydınlatın diye vardır. Bütün bu hususlardan dolayıdır ki kimi fıkıhçılar, abdeste niyetin, daha tuvalet ihtiyacını görmeye giderken yapılmasını uygun bulmuşlardır. Çünkü böyle bir niyet sayesinde, huzur-u kalble namaz kılmak için yapılan bütün ön hazırlıklar ibadet kategorisinde değerlendirilir; abdest öncesi hazırlıklardan başlayıp namaza durma ânına kadar geçen her merhale insana sevap kazandırır.

İbadet havasına bürünme ve namaza konsantre olma açısından da abdest çok önemlidir. Ne havanın soğukluğu ne de sıcaklığı, bir mü'minin tastamam abdest almasına mâni değildir. Şartlar nasıl olursa olsun, o bir yolunu bulur ve miraca yükselecek bir yolcu edasıyla maddî-mânevî temizliğe koyulur. Daha ellerini suyun altına götürürken, çoktan Rabb'in mehâfet ve mehâbeti altında bir ibadeti eda ediyor olma havasına girer ve dünyaya ait fuzulî sözleri terk eder. Sonra da her uzvunu yıkayışıyla biraz daha mesafe alır, farklı bir aydınlık idrak eder ve daha ayrı bir canlılığa erer. Abdest esnasında okunması tavsiye edilen duaları bilir ve zikrederse ya da onların ihtiva ettiği mânâları zihninden geçirip bir de o yüce duygularla Cenâb-ı Hakk'a yönelirse, işte o zaman bütün bütün ruhanîleşir ve bambaşka bir metafizik gerilim içine girer.

Abdestte Dış Temizliği

Mü'min, abdest almaya başlamadan önce ona hazırlık mahiyetinde dişlerini temizlemelidir. Bunu misvakla yapabileceği gibi diş fırçasıyla da yapabilir. Bu temizlikten maksat ister yemek artıklarını gidermek, isterse diş etlerindeki bakterileri izale edip onları korumak olsun farketmez. Biz, en başta Efendimiz'in (sallallâhu aleyhi ve sellem) bir sünneti olması hasebiyle bunu yaparız. Bir diğer yandan insan, her ne kadar kendi işlerinde hür görünse de Allah'ın kulu olması itibarıyla O'nun izni dairesinde olmadan kendi nefsinde dahi bir kısım müdahalelerde bulunamaz. O, Allah'ın kuludur; kul ise ancak efendisinin izni dairesinde hareket eder.

Mesela siz, “Bu benim parmağımdır, istediğim tasarrufta bulunabilirim.” düşüncesiyle kendi parmağınızdan bir parça kesip atamazsınız. Bu size haramdır ve yaptığınız takdirde tevbe etmeniz gerekir. Yine insan, hataen bir kişinin ölümüne sebep olursa, onun kan bedelini vermesi gerekir. Bu diyet, Efendimiz tarafından bin koyun veya yüz deve olarak tespit edilmiştir ki, günümüzde bu çok büyük meblağlarla ifade edilmektedir. İbn Abbas'a göre ise haksız yere kasten adam öldüren kimsenin Cennet'e girmesi hiçbir şekilde mümkün olmaz.¹ İşte İslâm'da insanın ve onun canının, bedeninin bu

denli kıymetli kabul edilmesinden hareketle, insanın ağzındaki dişlerin korunması ve şu ya da bu şekilde işe yaramaz hâle gelmesine fırsat verilmemesi de ciddiyetle üzerinde durulması gerekli olan bir husustur. Demek ki insan vücudundaki en küçük şeyler bile değersiz değildir; onların herbiri ayrı bir nimet ve ayrı bir değere sahiptir. Bu nimetlerin başta insana bahşedilmesi onun iradesine bağlı olmamasına rağmen; onların devamı ise kulun iradesine, bu hususta sarf edeceği gayrete bağlıdır. Peki, nedir bu gayret?

Bu gayret, günde en az birkaç defa dişlerin çok ciddi şekilde fırçalanıp temizlenmesidir. Rivayet edilen bir hadis-i şerifte Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem) şöyle buyurur: “Dişlerinizi fırçalayın. Çünkü dişlerin fırçalanması, ağız için temizlik sebebidir ve Allah’ın rızasına vesiledir. Cibrîl her gelişinde bana misvak kullanmamı tavsiye etti. Öyle ki bana ve ümmetime onun farz kılınacağından korktum. Ümmetime zorluk veririm diye endişe etmeseydim onlara bunu zorunlu kılardım. Ben öyle çok misvak kullanıyorum ki, zaman zaman öndeki dişlerimin (veya diş etlerimin) diplerinden kazınacağı endişesine kapılıyorum.”²

Hadis, kırk kûsür sahâbi tarafından rivayet edilmiş olmasına rağmen Müslümanlar bu meselenin üzerinde ciddi bir şekilde durmamış ve gereken önemi vermemişlerdir. Koruyucu hekimlik adına günümüzde bu konu üzerinde hassasiyetle durulduğu gibi gelecekte de hassasiyetle durulacaktır. Fakat biz bu meselenin önemini anlatan, Allah Resûlü’nün sözü seviyesinde başka bir söz bilmiyoruz.

Diğer bir hadis-i şeriflerinde ise Allah Resûlü (sallallâhu aleyhi ve sellem), şöyle buyurmaktadır: *إِنَّ أَفْوَاهَكُمْ طُرُقٌ لِلْقُرْآنِ، فَطَيَّبُوهَا بِالسَّوَاكِ* “*Muhakkak ki ağızlarınız Kur’ân’ın yollarıdır, onları misvakla temizleyin.*”³ Evet, Allah (celle celâluhu) güzeldir, güzel olanı sever; latiftir, latif olanı sever. O, çirkin şeyleri sevmez. Siz, ağızınızı temiz tutacaksınız ki Allah da sizden hoşnut olacak. Değilse O’na hesabını verirsiniz.

Burada son olarak bir şeye daha işaret etmek istiyorum: Biz her ne kadar “misvak” kelimesini belli bir ağacın dalından edinilen ve eskiden beri diş temizliğinde kullanılan eski tarz diş fırçası mânâsına kullanıyorsak da, hadislerde geçen “sivâk” kelimesinden kastedilen, mutlak mânâda dişlerin temizlenmesidir. Bu temizlik, o ağacın dalından yapılan fırça ile yapılabileceği gibi, günümüzde üretilen diş fırçalarıyla da, hatta elle ovularak, ipe ya da herhangi başka bir şeyle de yapılabilir. Bir de bu temizlik Allah’ın rızası ve hoşnutluğu gözetilerek yapılıyorsa, dinin, insan hayatı ile alâkalı emirlerinin ciddiyeti daha iyi anlaşılmış olur.

1. Bkz.: Tirmizî, *tefsîr* 5; Nesâî, *tahrîm* 2, *kasâme* 48.
2. İbn Mâce, *tahâret* 7.
3. İbn Mâce, *tahâret* 7.